

УДОСКОНАЛЕННЯ ДЕРЖАВНОЇ ПОЛІТИКИ ЩОДО ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ ЗА ПОРУШЕННЯ ПРАВ ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОЇ ВЛАСНОСТІ В ОБОРОННІЙ СФЕРІ*

Олександр Зайківський,
*старший науковий співробітник
Науково-дослідного інституту інтелектуальної
власності НАПрН України*

Розглянуто норми законодавства України, що регулює діяльність, пов'язану з розробленням озброєння та військової техніки, а також здійсненням міжнародного військово-технічного співробітництва, щодо відповідальності, передбаченої за порушення прав інтелектуальної власності в оборонній сфері. Звернено увагу на важливість удосконалення законодавства щодо врегулювання питань відповідальності за порушення прав інтелектуальної власності в оборонній сфері та розроблені пропозиції щодо його вдосконалення.

Ключові слова: інтелектуальна власність, оборонна сфера, об'єкти права інтелектуальної власності, порушення прав інтелектуальної власності, озброєння та військова техніка, військово-технічне співробітництво

Україна як незалежна держава проходить досить важкий етап свого становлення, долаючи на своєму шляху багато проблем і загроз сьогодення. Проте всі ці проблеми, на наш погляд, переважно пов'язані з однією — відсутністю відповідальності за свої дії або бездіяльність, прийняті чи навпаки, неприйнятні рішення, що важливо, на всіх рівнях — від громадянина до президента. Саме це породжує корупцію та розкрадання бюджету навіть в умовах війни, ремонт

доріг у дощ або сніг та решту негараздів. Отож доти, доки у нас кожен не буде відповідати за скоєні порушення, незалежно від партійної приналежності чи родинних та інших зв'язків, докорінних змін у суспільному житті нашої держави не відбудеться. Це стосується й і від-

Олександр Оністрат,
*старший науковий співробітник Науково-дослідного
інституту інтелектуальної власності НАПрН
України, кандидат технічних наук*

* Початок. Продовження в наступному номері.

повідальності за порушення прав інтелектуальної власності.

За роки незалежності Україна так і не сформувала державницьку політику щодо інтелектуальної власності, не розроблено стратегії розвитку цього важливого сегменту суспільного життя. Спочатку ми закладали фундамент і розбудовували власну структуру, а вже понад 10 років реформуємо те, що так і не побудували. Відсутнє стратегічне бачення того, чого ми хочемо досягти, тому всі зміни та реформи відбуваються безсистемно та хаотично. А від цього кількість порушень лише збільшується, тому наша держава так і не може остаточно позбавитися тавра одного з найбільших порушників прав інтелектуальної власності.

Конституція України [1] гарантує кожному громадянину право на результати своєї інтелектуальної діяльності та захист інтелектуальної власності. Проте використання власності повинно здійснюватися без завдання шкоди правам інших громадян та інтересам суспільства. Тож власність, й інтелектуальна також, не лише надає права, але і вимагає відповідального використання.

У разі порушення прав авторів захист права інтелектуальної власності здійснюється в порядку, встановленому адміністративним, цивільним і кримінальним законодавством.

Проте всі ці норми не забезпечують від можливих порушень прав інтелектуальної власності всіма суб'єктами, що беруть участь у розробці озброєння та військової техніки (далі — ОВТ) — центральних органів виконавчої влади (далі — ЦОВВ), які є замовниками державного оборонного замовлення (далі — ДОЗ), підприємствами й організаціями, що здійснюють розробку (модернізацію) ОВТ, та працівниками цих підприємств, які власне і створюють об'єкти права інтелектуальної власності. Прогалин щодо забезпечення охорони інтелектуальної власності в чинному законодавстві ще досить багато, особливо в оборонній сфері. Це, зо-

крема, відсутність відповідальності за вчинення дій, що створюють загрозу порушення прав інтелектуальної власності чи сприяють зазначеним порушенням. Тож питання вдосконалення законодавства щодо відповідальності за порушення прав інтелектуальної власності, особливо в оборонній сфері, стає все більш актуальним.

Підтвердженням цього є аналіз стану судової практики у справах про порушення прав на об'єкти інтелектуальної власності, підготовлений відділом узагальнення експертної та судової практики Науково-дослідного інституту інтелектуальної власності Національної академії правових наук. Зокрема, за даними Єдиного державного реєстру судових рішень України [2] протягом 2006–2015 років загальна кількість розглянутих судами справ про порушення прав на об'єкти інтелектуальної власності становить: 18 104, з них 6 803 — справи про порушення прав на об'єкти авторського права та суміжних прав та 11 301 — справи про порушення прав на об'єкти промислової власності.

Питання охорони інтелектуальної власності в різних сферах суспільного життя досліджували багато вітчизняних науковців, зокрема, О. Орлюк, Г. Андрощук, Г. Бутнік-Сіверський, О. Пічкур та ін. Однак питання відповідальності за порушення прав інтелектуальної власності в оборонній сфері, досліджені не повною мірою.

Метою цієї статті є аналіз законодавства України щодо забезпечення відповідальності за порушення прав інтелектуальної власності в оборонній сфері та розробка пропозицій щодо його вдосконалення.

Проблема відповідальності за порушення прав інтелектуальної власності є важливою, особливо в оборонній сфері, хоча не всі це розуміють. Адже саме при розробці ОВТ та подальшому його використанні, особливо при експорті до інших країн, можливі значні фінансові втрати для авторів і виробників, а також іміджеві втрати для всієї дер-

жави. А з переходом нашого військово-промислового комплексу від ремонту та модернізації ОВТ ще радянських часів до розробки новітніх зразків ОВТ власного виробництва чи в кооперації із зарубіжними партнерами питання відповідальності за порушення прав інтелектуальної власності стає ще більш актуальним.

Сучасний стан охорони інтелектуальної власності в оборонній сфері свідчить про потребу вдосконалення регулювання питань формування та реалізації державної політики, засад державного контролю в цій сфері, а також повноважень і відповідальності всіх суб'єктів, задіяних в оборонній сфері.

Недосконалість правової бази дає юридичну можливість несанкціонованого використання об'єктів прав інтелектуальної власності, що створюються при виконанні державного оборонного замовлення, зокрема й (особливо) при здійсненні військово-технічного співробітництва. Цьому сприяє відсутність відповідальності за вчинення дій, що створюють загрозу порушення прав інтелектуальної власності чи сприяють зазначеним порушенням.

Левовій частці всіх порушень можуть запобігти державні замовники правильною роботою в договірній площині у разі відповідального відношення до забезпечення національних інтересів і належного виконання своїх функцій посадовими особами. Наразі можливі дії чи бездіяльність державних замовників, що прямо порушують норми права інтелектуальної власності, або ж опосередковано, вчинення яких начебто не безпосередньо становить, проте призводить у подальшому до значних порушень прав інтелектуальної власності.

Для вирішення цієї проблеми необхідно системно та комплексно підійти до вдосконалення законодавства щодо інтелектуальної власності, особливо щодо визначення відповідальності за порушення у цій сфері при розробленні та використанні ОВТ.

З цією метою ми пропонуємо застосувати такі принципи:

- розглядати порушення прав інтелектуальної власності та відповідальність за їх вчинення на всіх етапах розроблення ОВТ — замовлення, створення, використання (особливо військово-технічне співробітництво);
- розглядати відповідальність всіх суб'єктів, які беруть участь у розробці ОВТ — авторів, роботодавців (юридичних осіб), державних замовників (чиновників);
- здійснити уточнення переліку порушень і доповнити його діями чи бездіяльністю, що створюють передумови порушення прав інтелектуальної власності, а також визначити відповідальність за нежиття заходів щодо забезпечення охорони прав інтелектуальної власності та захисту інтересів (зокрема майнових) всіх суб'єктів (держави також) щодо використання ОПІВ;
- здійснити внесення доповнень не лише до деяких профільних законів, а до всього комплексу законів, постанов, положень, які регулюють діяльність в оборонній сфері й охороні інтелектуальної власності.

Процес розробки (модернізації) ОВТ передбачає декілька основних етапів:

- 1) замовлення ОВТ (проведення торгів щодо закупівлі);
- 2) розроблення ОВТ;
- 3) серійне виробництво ОВТ для потреб Збройних Сил України, а також можлива передача іншим державам в рамках міжнародного ВТС.

На кожному етапі розробки ОВТ, особливо новітнього, створюються й(або) використовуються об'єкти права інтелектуальної власності. Тому на кожному етапі постає питання щодо забезпечення їх правомірного використання й охорони прав всіх зацікавлених сторін, адже практика показує, що в оборонній сфері стаєть-

ся багато порушень прав інтелектуальної власності [3–4].

Яка відповідальність передбачена законодавством України за вчинення зазначених порушень, автори розглянули в попередній публікації [5]. У цій статті звернемо увагу порушення, відповідальність за які не зовсім чітко визначена чинним законодавством, і запропонуємо своє бачення його вдосконалення.

Оскільки процес розробки ОВТ розпочинається з проведення тендеру чи конкурсних торгів зі замовлення (закупівлі) робіт щодо створення науково-технічної продукції, в нашому випадку робочої конструкторської документації на зразок ОВТ, то саме з цього моменту зароджуються взаємовідносини між державними замовниками та виконавцями замовлення, що потребують відповідного законодавчого врегулювання, зокрема і стосовно інтелектуальної власності.

Закупівля товарів, робіт і послуг замовниками ОВТ здійснюється відповідно до Закону України «Про публічні закупівлі» [6], тому і внесення змін щодо інтелектуальної власності пропонуємо розпочати саме з нього. Зокрема, визначення договору про закупівлю (п. 5 ст. 1), що укладається між замовником і учасником за результатами проведення процедури закупівлі та передбачає надання послуг, виконання робіт або набуття права власності на товари, доповнити словами **«зокрема й на об'єкти права інтелектуальної власності»**, а до інших критеріїв оцінки тендерних пропозицій (ст. 28) разом з вимогою щодо передавання технології додати **«разом з правами на об'єкти права інтелектуальної власності»**. А ст. 38 «Відповідальність за порушення вимог цього Закону» доповнити п. 3 такого змісту:

«3. За визначення критеріїв оцінки щодо здійснення закупівлі дослідно-конструкторських робіт стосовно розробки озброєння військової техніки без вимоги щодо

передавання технології, зокрема й прав на об'єкти права інтелектуальної власності, члени тендерного комітету замовника несуть адміністративну та кримінальну відповідальність персонально».

Оскільки розробки ОВТ здійснюється на підставі договору на виконання науково-дослідних або дослідно-конструкторських і технологічних робіт, який укладається за результатами тендеру на закупівлю, то необхідно внести доповнення до відповідних статей Цивільного [7] та Господарського кодексів України [8].

Зокрема ст. 892 «Договір на виконання науково-дослідних або дослідно-конструкторських та технологічних робіт» доповнити абзацем такого змісту:

«Істотною умовою договору є визначення порядку охорони та використання об'єктів права інтелектуальної власності, що будуть створені та/або використані при виконанні робіт».

А ст. 898 «Обов'язки замовника» доповнити п. 4:

«4) узгодити з виконавцем заходи щодо охорони прав інтелектуальної власності, порядок використання об'єктів права інтелектуальної власності та виплати винагороди авторам».

Статтю 331 Господарського кодексу України «Договір на створення і передачу науково-технічної продукції» доповнити п. 7:

«7. При укладенні договору на створення та передавання науково-технічної продукції сторони зобов'язані в будь-якому разі погодити розподіл прав на об'єкти права інтелектуальної власності, що будуть створені та/або використані при виконанні договору, порядок їх правової охорони та виплати винагороди авторам».

Оскільки розробка ОВТ здійснюється відповідно до Закону України «Про державне оборонне замовлення»

[9], яким регулюються права й обов'язки державних замовників і виконавців державного оборонного замовлення, то саме до нього і пропонується найбільше доповнень.

Пункт 1 ст. 4 «Державний замовник» доповнити абзацем такого змісту:

«визначає спільно з виконавцями зобов'язання сторін з охорони та використання інтелектуальної власності, а також заходи щодо захисту одержаних при виконанні робіт результатів, які підлягають правовій охороні, порядок залучення до виконання оборонного замовлення співвиконавців і використання об'єктів права інтелектуальної власності, що належать іншій стороні».

Пункт 1 ст. 5 «Виконавець оборонного замовлення» доповнити абзацем такого змісту:

«дотримується вимог, пов'язаних з охороною прав інтелектуальної власності, утримується від публікації без згоди замовника науково-технічних результатів, одержаних при виконанні робіт, вживає заходи щодо їх захисту й інформує про це замовника».

А ст. 7 «Укладення державних контрактів з оборонного замовлення» доповнити п. 6:

«6. Обов'язковими умовами контракту є визначення суб'єктів права інтелектуальної власності, зобов'язання сторін щодо забезпечення охорони прав на створені (використані) об'єкти права інтелектуальної власності, визначення сторони, що буде сплачувати винагороду суб'єктам права інтелектуальної власності згідно із законодавством України».

Пункт 2 ст. 9 «Виконання оборонного замовлення» викласти в такій редакції:

«2. Власником виробничих потужностей, об'єктів, зокрема й об'єктів права інтелектуальної власності, продукції та конструкторської документації, створених за державні кошти в результаті виконання оборонного замовлення, є держава в особі державних замовників. Володіння, розпорядження та використання, зокрема й на умовах оренди, виробничих потужностей, об'єктів, продукції та конструкторської документації, створених у результаті виконання оборонного замовлення, здійснюється в порядку, визначеному законодавством України, з дотриманням зобов'язань щодо охорони прав на створені об'єкти права інтелектуальної власності відповідно до контракту. Державні замовники визначають установу, що буде здійснювати контроль за використанням зазначених об'єктів».

З метою повного та якісного виконання замовлення державний замовник здійснює контроль виконання робіт на всіх етапах розроблення ОВТ. Проте питання інтелектуальної власності не контролюються. Тож пропонуємо доповнити ст. 11 «Контроль за виконанням оборонного замовлення» нормою щодо контролю, зокрема й за «дотриманням вимог щодо охорони інтелектуальної власності».

Законом передбачена й відповідальність за порушення законодавства про оборонне замовлення, проте жодного слова не сказано про інтелектуальну власність. Пропонуємо внести доповнення до ст. 12 «Відповідальність за порушення законодавства про оборонне замовлення». Пункт 2 зазначеної статті пропонуємо доповнити двома абзацами такого змісту:

«У разі порушення прав інтелектуальної власності при виконанні оборонного замовлення винна сторона несе адміністративну та кримінальну відповідальність в порядку, передбаченому законодавством.

За претензіями та позовами третьої сторони щодо неправомірного використання об'єктів права інтелектуальної власності, права

на які належать третій стороні, відповідальність несе виконавець».

Пункт 4 ст. 11 доповнити положенням про те, що до спорів, які виникають між державними замовниками й виконавцями та які розв'язуються в судовому порядку, належать також спори, пов'язані з **«використанням об'єктів права інтелектуальної власності»**.

А щоб не виникали ситуації, коли замовник не в змозі контролювати використання виконавцем об'єктів права інтелектуальної власності, що створені за державні кошти, після виконання державного замовлення або ж самостійно використовувати їх чи вдосконалювати [10], необхідно передбачити в **Кодексі про адміністративні правопорушення (Ст. 164¹⁴ «Порушення законодавства про закупівлі»)** норму щодо відповідальності посадових осіб замовника за **«невмотивовану відмову від вимоги щодо передання технології та об'єктів права інтелектуальної власності»** при визначенні найкращої пропозиції конкурсних торгів.

Завершується етап замовлення (закупівлі) укладенням державного конт-

ракту з державного оборонного замовлення на виконання науково-дослідних дослідно-конструкторських та технологічних робіт на розробку зразка ОВТ між державним замовником і виконавцем державного замовлення. Саме під час виконання зазначених науково-дослідних, дослідницько-конструкторських і технологічних робіт і створюються/використовуються ОПІВ.

Об'єкти права інтелектуальної власності й інші результати інтелектуальної діяльності, що створюються та використовуються при створенні ОВТ, є службовими об'єктами в більшості випадків належать до таємної інформації, що охоплює відомості у сфері оборони, науки й техніки, державної безпеки, розголошення яких може завдати шкоди національній безпеці України. Отож ця обставина вимагає більш ретельної уваги до забезпечення їх правової охорони та відповідальності за порушення при їх використанні. ♦

Список використаних джерел / List of references

1. Конституція України.
URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-вр>.
2. Єдиний державний реєстр судових рішень.
URL: <http://www.reyestr.court.gov.ua>.
3. Зайківський О. Б., Оністрат О. А. *Можливі порушення прав інтелектуальної власності при розробленні озброєння та військової техніки // Теорія і практика інтелектуальної власності. 2017. № 4. С. 38–48.*
4. Зайківський О. Б., Оністрат О. А. *Порушення прав інтелектуальної власності при військово-технічному співробітництві // Теорія і практика інтелектуальної власності. 2017. № 5. С. 32–43.*
5. Зайківський О. Б., Оністрат О. А. *Відповідальність за порушення прав інтелектуальної власності в оборонній сфері // Теорія і практика інтелектуальної власності. 2018. № 2. С. 5–16.*
6. Про публічні закупівлі: Закон України від 25.12.2015 року № 922.
URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/922-19>.
7. Цивільний кодекс України: прийнятий 16.01.2003 року // *Голос України. 2003. № 45.*
URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/435-15/print1452597396210285>.
8. Господарський кодекс України: прийнятий 16.01.2003 року // *Голос України. 2003. № 49.* URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/436-15>.

9. Про державне оборонне замовлення: Закон України від 03.03.1999 року № 464. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/main/464-14>.
10. Бутусов Ю. Заберіте себе «Оплот». URL: <https://frazza.ua/stenograms/261447-zaberite-sebe-oplot-on-ne-luchshe-t-64bv-tankist-s-pozyunym-ferrum-kritikuet-tankostroenie-ukrainy>.
11. Кодекс України про адміністративні правопорушення прийнятий 07.12.1984 року. URL: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/8074-10>.
12. Кримінальний кодекс України, прийнятий 05.04.2001 року // *Голос України*. 2001. № 107. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/2341-14/print1452597396210285>.
13. Кодекс законів про працю України прийнятий 10.12.1971 року. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/322-08/print1452597396210285>.
14. Про авторське право і суміжні права: Закон України від 23.12.1993 року № 3792. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/3792-12>.
15. Про охорону прав на винаходи і корисні моделі Закон України від 15.12.1993 року № 3687. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/main/3687-12>.
16. Про державну таємницю: Закон України від 21.01.1994 року № 3855. URL: zakon.rada.gov.ua/laws/show/3855/94-вр.
17. Про зовнішньоекономічну діяльність: Закон України від 16.04.1991 року № 959. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/main/959-12>.
18. Про державний контроль за міжнародними передачами товарів військового призначення та подвійного використання Закон України від 20.02.2003 року № 549. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/549-15>.

1. *Konstytutsiia Ukrainy*. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-вр>.
2. *Yedynyi derzhavnyi reiestr sudovykh rishen*. URL: <http://www.reyestr.court.gov.ua>.
3. Заїківський О. В., Оністрат О. А. *Mozhlyvi porushennia prav intelektualnoi vlasnosti pry rozroblenni ozbroiennia ta viiskovoi tekhniki // Teoriia i praktyka intelektualnoi vlasnosti*. 2017. №4. S. 38–48.
4. Заїківський О. В., Оністрат О. А. *Porushennia prav intelektualnoi vlasnosti pry viskovo-tekhnichnomu spirobitnytstvi // Teoriia i praktyka intelektualnoi vlasnosti*. 2017. № 5. S. 32–43.
5. Заїківський О. В., Оністрат О. А. *Vidpovidalnist za porushennia prav intelektualnoi vlasnosti v oboronni sferi // Teoriia i praktyka intelektualnoi vlasnosti*. 2018. № 2. S. 5–16.
6. *Pro publichni zakupivli: Zakon Ukrainy vid 25.12.2015 r. № 922*. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/922-19>.
7. *Tsyvilnyi kodeks Ukrainy, pryiniaty 16.01.2003 roku // Holos Ukrainy*. 2003. № 45. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/435-15/print1452597396210285>.
8. *Hospodarskyi kodeks Ukrainy, pryiniaty 16.01.2003 roku // Holos Ukrainy*. 2003. № 49. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/436-15>.
9. *Pro derzhavne oboronne zamovlennia Zakon Ukrainy vid 03.03.1999 roku № 464*. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/main/464-14>.
10. *Butusov Yu. Zaberite sebe «Oplot»*. URL: <https://frazza.ua/stenograms/261447-zaberite-sebe-oplot-on-ne-luchshe-t-64bv-tankist-s-pozyunym-ferrum-kritikuet-tankostroenie-ukrainy>.
11. *Kodeks Ukrainy pro administratyvni pravoporushennia, pryiniaty 07.12.1984 roku*. URL: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/8074-10>.
12. *Kryminalnyi kodeks Ukrainy, pryiniaty 05.04.2001 roku // Holos Ukrainy*. 2001. № 107. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/2341-14/print1452597396210285>.

13. *Kodeks zakoniv pro pratsiu, Ukrainy pryiniaty 10.12.1971 roku.*
URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/322-08/print1452597396210285>.
14. *Pro avtorske pravo i sumizhni prava: Zakon Ukrainy vid 23.12.1993 roku № 3792.*
URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/3792-12>.
15. *Pro okhoronu prav na vynakhody i korysni modeli: Zakon Ukrainy vid 15.12.1993 roku № 3687.* URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/main/3687-12>.
16. *Pro derzhavnu taiemnytsiu: Zakon Ukrainy vid 21.01.1994 roku № 3855.*
URL: [zakon.rada.gov.ua/laws/show/3855/94-ep](http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/3855/94-ep).
17. *Pro zovnishnoekonomichnu diialnist: Zakon Ukrainy vid 16.04.1991 roku № 959.*
URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/main/959-12>.
18. *Pro derzhavnyi kontrol za mizhnarodnymy peredachamy tovariv viiskovoho pryznachennia ta podviinoho vykorystannia Zakon Ukrainy vid 20.02.2003 roku № 549.* URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/549-15>.

Надійшла до редакції 19.09.2018 року

Зайковский А., Онистрат А. Усовершенствование государственной политики по вопросам ответственности за нарушения прав интеллектуальной собственности в оборонной сфере. Рассмотрены положения законодательства Украины, регулирующие деятельность по разработке вооружения и военной техники, а также осуществление международного военно-технического сотрудничества, относительно ответственности, предусмотренной за нарушения прав интеллектуальной собственности в оборонной сфере. Указано на важность усовершенствования законодательства касательно урегулирования вопросов ответственности за нарушения прав интеллектуальной собственности в оборонной сфере, а также разработаны предложения относительно его усовершенствования.

Ключевые слова: интеллектуальная собственность, оборонная сфера, объекты права интеллектуальной собственности, нарушения прав интеллектуальной собственности, вооружение и военная техника, военно-техническое сотрудничество

Zaykivskiy O., Onistrat O. State policy improvement towards responsibility for violation of intellectual property rights in the defense sphere. The legislation of Ukraine regulating activities related to the development of armaments and military equipment, as well as the implementation of international military-technical cooperation, concerning the responsibility provided for violation of intellectual property rights in the sphere of defense is considered. The importance of improving the legislation on the settlement of issues of responsibility for violations of intellectual property in the defense sector and the proposals for improving it are elaborated.

Ukraine as an independent state is undergoing a rather difficult stage of its formation, overcoming many problems on its way. However, in general, they are associated with one problem — the lack of responsibility for their actions or inaction, the decisions taken or vice versa has not been taken, and at all levels - from a citizen to the president. This is what generates corruption and theft of the budget, even in the war, repairing roads in the rain or snow, and all our other disadvantages. Therefore, as long as we are not responsible for the violations committed, regardless of party affiliation or family and other ties, radical changes in the public life of our state will not occur. This also applies to violations of intellectual property rights.

During the years of independence, Ukraine has not really formed a state policy on intellectual property, nor has developed strategies for the development of this important segment of public life. At the beginning, we laid the foundation and built our own structure, and for more than 10 years we reformed what was not completed. There is no strategic vision of what we want to achieve, so all changes and reforms take place in a

haphazard and chaotic way. And because of this, the number of violations only increases, so our state can never completely get rid of the stigma of one of the biggest violators of intellectual property rights.

The problem of responsibility for violating intellectual property rights is particularly important in the defense sector, although not everyone understands it. Indeed, when developing of armaments and military equipment and its subsequent using, especially when exported to other countries, significant financial losses for authors and producers, as well as image losses for the whole state are possible. And with the transition of our military-industrial complex from the repair and modernization of armaments and military equipment of Soviet standards, to the development of the latest models of own samples of armaments and military equipment or in cooperation with foreign partners, the issue of responsibility for the violation of intellectual property rights has become even more acute.

The current state of intellectual property protection in the defense sector indicates the need to improve the regulation of issues of the formation and implementation of state policy, the principles of state control in this area, as well as the powers and responsibilities of all actors involved in the defense sector.

The imperfection of the legal framework gives the legal possibility of unauthorized use of objects of intellectual property rights created during the execution of the state defense order, including (especially) the implementation of the military-technical cooperation. This is facilitated by the lack of responsibility for actions that create a threat of violation of intellectual property rights or contribute to the violation.

The great amount of all violations can be prevented by state contractors with proper work on a contractual basis in the event of a responsible attitude towards ensuring national interests and proper performance of their functions by public officials. At the moment, possible actions or inaction of state-owned customers that directly violate the norms of intellectual property rights, or indirectly, the commission of which seems to have no direct relation, but leads in the future to serious violations of intellectual property rights.

For solution of this problem is necessary to systematically and comprehensively approach the improvement of intellectual property legislation, especially regarding the definition of liability for violations in this area in the development and use of armaments and military equipment.

Key words: national security and defense, intellectual property, defense sphere, objects of intellectual property rights, armament and military equipment, military-technical cooperation